

IR. ANKE VAN DER HURK PLANTUM NL

ANKE VAN DER HURK:

‘Veredelaar moet

Plantum NL staat op de bres voor de belangen van de Nederlandse veredelaars en vermeerderders. Dat blijft nodig, want de veredelingssector loopt tegen veel barrières aan. Zo vormt het octrooirecht een bedreiging voor het kwekersrecht, biedt een te ruime opvatting van het ‘farmers privilege’ de mogelijkheid tot ongeclausuleerde vermeerdering van rassen en wordt in de mondiale biodiversiteitsverdragen de toegang tot genetisch bronnen nogal eens beknot.

Tekst:
Gerrit Wildenbeest
Foto's: René Faas

Bescherming van het intellectuele eigendom en de daarmee samenhangende wet- en regelgeving als kwekersrecht, merkenrecht en octrooirecht zijn de kernpunten in de belangenbehartiging van het in Gouda gevestigde Plantum NL. Ook de wetgeving rondom biodiversiteit kan op speciale belangstelling van Plantum NL rekenen. Daarnaast zijn er verschillende aandachtsgebieden die in dit artikel verder niet aan de orde komen. Vaak zijn het dossiers die een lange adem vergen, maakt ir. Anke van der Hurk, senior beleidsmedewerker bij Plantum NL, duidelijk. De gewenste volledige kwekersvrijstelling van het octrooirecht is zo'n kwestie die nog lang niet geregeld is, al heeft staatssecretaris Bleker nu wel toegezegd zich daarvoor in te willen zetten.

Wat is het belang van die volledige kwekersvrijstelling?

“Als veredelingsbranche wil je dat iedereen die wil veredelen dat ook kan doen zonder dat ie aan allerlei verplichtingen en beperkingen vast zit. Tot op heden is het kwekersrecht altijd het beschermingsstelsel geweest voor planten-

rassen. Je kunt plantenrassen die beschermd zijn via het kwekersrecht an sich niet verhandelen, vermeerderen of verkopen, maar je mag zonder afspraken met de oorspronkelijke eigenaren dat ras wel gebruiken om een nieuw ras te maken. Om allerlei nieuwe technieken te kunnen beschermen is op een bepaald moment de Biotechnologie richtlijn tot stand gekomen. Die maakt het mogelijk om sommige generieke aspecten van de plant te octrooieren. Maar daarmee zijn plantenrassen die je volgens die richtlijnen niet kan octrooieren indirect toch beschermd en dus minder beschikbaar voor veredelingsdoel-einden. De laatste jaren worden er steeds meer octrooien in planten aangevraagd en nemen de belemmeringen dus toe. Binnen Plantum heeft dat geleid tot intensieve discussies en een nieuwe standpuntbepaling.”

“Vanuit de zaadsector is lang het standpunt geweest dat je met gepatenteerde rassen wel kon veredelen, mits je afspraken met de eigenaar maakte als het gepatenteerde stuk er in zat. Zat het gepatenteerde stuk niet in het door

unnen veredelen'

jouw ontwikkelde ras, dan kon je gewoon volgens het kwekersrecht vermeerderen. Maar op een bepaald moment wilde een aantal grote bedrijven - verenigd in Crop Life International - het gebruik van gepatenteerde rassen door derden nog verder inperken. Dat heeft ertoe geleid dat Plantum in 2009 het standpunt heeft ingenomen te streven naar een volledige kwekersvrijstelling. Daarbij is wel duidelijk dat een aantal leden van Plantum het daar niet mee eens is."

Hoe staat het met de realisering van die volledige kwekersvrijstelling die Plantum voorstaat?

"Dat gaat niet zo snel. De eerste stap is dat we met dit standpunt de boer op gaan en binnen de relevante Europese en mondiale organisaties proberen te peilen of ze hun standpunt willen aanpassen. De andere lijn loopt via de politiek. Op 18 mei jl. heeft staatssecretaris Bleker naar aanleiding van een kamerbreed verzoek toegezegd dat hij wil onderzoeken hoe hij die kwekersvrijstelling op Europees niveau mogelijk kan maken, op voorwaarde dat dit andere sectoren niet schaadt. Ik denk dat er maatschappelijk wel draagvlak voor onze visie is, maar voorlopig is op Europees en wereldwijd niveau het oude standpunt nog geldig. Bleker gaat het eerst aan de slag met Duitsland, Frankrijk en Denemarken. Reden hiervoor is dat de bekende Duitse politica en voormalige minister van landbouw Kunast in 2010 al heeft geroepen 'geen patenten op leven te willen.'"

UPOV regelt de internationale kwekersrechtelijke bescherming. Gezien het aantal van 68 landen dat UPOV onderschrijft, zijn er nog behoorlijk wat lan-

den die zich niet conformeren aan UPOV. Wat zijn de bottlenecks?

"Er zijn inderdaad nog wel wat landen die zich zouden kunnen en volgens ons ook zouden moeten aansluiten. Een groot land dat geen lid is van UPOV is India. Maar net zo belangrijk is eigenlijk dat ook nog niet alle UPOV-aangesloten landen de meest recente en bij de praktijk aansluitende versie ('91) onderschrijven. China is hier een goed voorbeeld van."

Na China wordt ook India met name voor de sierteelt een steeds belangrijker markt. Wat zijn de belemmeringen voor India om UPOV te accepteren?

"India heeft wel een nationale kwekersrecht wetgeving en vindt die vooralsnog voldoende. Maar het land zal wel keuzes moeten maken, als de export groeit en ze de betere rassen naar India willen krijgen. India laat al wel een aantal rassen toe op basis van het eigen kwekersrecht. Merendeels gaat dat om landbouwrassen, maar de roos en de chrysaant staan ook op de lijst. Het probleem is dat de nationale wetgeving vaak te weinig bescherming geeft. Zo biedt de Indiase wetgeving boeren ruime mogelijkheden om hun eigen materiaal te vermeerderen voor eigen gebruik, maar ook om dit te verhandelen. Dat mag volgens UPOV - zeker voor siergewassen - niet. Binnen UPOV heb je wel het zogenaamd 'farmers privilege', wat inhoudt dat een land voor sommige gewassen - merendeels landbouwgewassen - mag besluiten dat boeren daarvan materiaal voor eigen gebruik mogen vermeerderen. In Nederland kan dat bijvoorbeeld alleen voor aardappelen, en granen. Maar wat in India gebeurt, het copieren en verkopen van teeltmateriaal, onder andere van

sierteeltgewassen, dat gaat ons te ver. Kortom, de Indiase wetgeving heeft nogal wat mazen."

Wat is het verschil tussen het 'farmers privilege' en de zogenaamde 'breeders exemption' waarvan Plantum NL een groot voorstander is?

"Je moet deze twee begrippen duidelijk onderscheiden. Vergelijk het met een huisje gebouwd uit legoblokjes. Het farmers privilege laat de mogelijkheid open om een met legoblokjes gecomponeerd huisje te kopiëren. Dat leidt in onze ogen al snel tot het oneigenlijk kopiëren van rassen. Als Plantum zouden we daar het liefst helemaal van af willen, maar we kunnen met de uitzonderingen voor landbouwgewassen die UPOV daarvoor maakt leven. De 'breeders exemption' biedt boeren en tuinders de gelegenheid om niet het 'huisje te kopiëren, maar van de losse legoblokjes een nieuw bouwwerk - ras - te maken. Daar zijn wij helemaal voor."

In het Biodiversiteitsverdrag uit 1992 wordt onder andere de toegang van veredelaars tot genetische bronnen in de derde wereld geregeld. Welke ontwikkelingen hebben zich sindsdien voorgedaan?

"Vorig jaar oktober hebben in Nagoya 190 landen het zogenaamde Nagoya-protocol voor Access en Benefit sharing (ABS) afgesproken. Dat moet ervoor zorgen dat de commerciële voordelen die gemaakt worden met 'genetische rijkdommen' eerlijk gedeeld worden met de landen van oorsprong. Men is nu bezig met de ratificatie en de implementatie. Nederland en Duitsland gebruiken voor de uitgave van genetisch materiaal uit de genenbank een standaardcontract dat is onderhandeld binnen

een ABS-verdrag voor voedsel en landbouw. Plantum NL vindt het belangrijk dat ABS goed en realistisch geregeld wordt, het standaardcontract is een redelijk werkbare optie."

"Of de implementatie van het Nagoya protocol op brede schaal waargemaakt zal worden valt nog te bezien. De ervaring met het Biodiversiteitsverdrag van 1992, waar al in staat dat 'access en benefit sharing' geregeld moet worden, is wat dat betreft niet zo hoopvol, dat heeft in de meeste landen niet geleid tot een werkzame, heldere wetgeving. Daardoor blijft het vaak lastig om als veredelaar te weten bij wie je zijn moet als je belangstelling hebt voor toegang tot genetische bronnen in zo'n land. En heb je de juiste persoon te pakken, dan is men lang niet altijd bereid vooraf een contract op te stellen."

Kortom, in de praktijk is het gewoon heel lastig om uit dat soort landen genetisch materiaal te halen. De verwachtingen zijn vaak ook tegengesteld. Ontwikkelingslanden met rijke genetische bronnen hebben het idee op een goudmijn te zitten, maar beseffen niet altijd hoeveel geld en inspanning het kost om van genetisch materiaal een commercieel aantrekkelijk ras te maken."